ΧΧΙ ΔΙΕΘΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΝΑΥΠΛΙΟΥ

2 – 4 Οκτωβρίου 2026

ΔΟΚΙΜΑΖΟΝΤΑΣ «ΑΝΤΟΧΕΣ» ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΟΜΩΣ…ΚΙΝΕΙΤΑΙ

Ζητήματα Εκτέλεσης Αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) με ειδική αναφορά στην Κύπρο

Ευχαριστώ για την πρόσκληση και ειδικά τον Ομότιμο Καθηγητή Στέλιο Περράκη ο οποίος παίρνει συνεχώς το ρίσκο να με προσκαλεί!

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Θα ήθελα σήμερα να αναφερθώ σε τρία θέματα:

I 4η Διακρατική Προσφυγή, Κύπρος ν Τουρκίας

II Ατομικές Υποθέσεις σε σχέση με:

(α) Περιουσίες

(β) Τους 2,002 Αγνοούμενους

III Κάποιες καινοτόμες φορολογικές ερωτήσεις/προβληματισμούς αναφορικά με την εκτέλεση

I 4η Διακρατική Προσφυγή, Κύπρος ν Τουρκίας

Ως γνωστό, η Απόφαση για την δίκαιη ικανοποίηση εκδόθηκε το 2014 (Κύπρος ν Τουρκίας, Προσφυγή αρ. 25781/94) και πέραν από την διαπίστωση συγκεκριμένων παραβιάσεων επιδικάσθηκαν, για πρώτη φορά, αποζημιώσεις σε Διακρατική προσφυγή. Αυτές ανέρχονται σε €60εκ για τους εγκλωβισμένους και €30εκ για τους συγγενείς των αγνοουμένων.

Διαδικαστικά ομιλούντες, πέραν από την πληρωμή αυτών των ποσών, υπάρχουν και τα ατομικά και γενικά μέτρα. Όσον αφορά τα γενικά μέτρα, υπάρχει μια τεράστια σύγκρουση μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Τουρκίας σχετικά με την Επιτροπή Ακίνητης Ιδιοκτησίας της Τουρκίας στα κατεχόμενα (ΕΑΙ). Από την μία η Κυπριακή Δημοκρατία ζητά την παραπομπή της Απόφασης και ειδικά της παραγράφου 63 στο ΕΔΑΔ για ερμηνεία κάτω από το Άρθρο 46 (3) της ΕΣΔΑ και από την άλλη η Τουρκία θέλει να τερματιστεί η εποπτεία της Επιτροπής Υπουργών αφού πληρώσει μόνο τα πιο πάνω ποσά.

Να θυμίσουμε ότι η ΕΑΙ έχει έλθει σε φιλικούς διακανονισμούς αξίας £768.469.023 και κάποιος μπορεί να το πληροφορηθεί από την ιστοσελίδα https://tamk.gov.ct.tr Δεν θα επεκταθώ στο θέμα αυτό διότι ο φίλος μου Δρ. Θωμάς Παπαναστασίου θα κάνει ειδική αναφορά. Αξίζει μόνο να πω ότι η σύγκρουση αυτή θα εξεταστεί τον Ιούνιο του 2027 στην Επιτροπή Υπουργών και αναμένουμε με ανυπομονησία το προσχέδιο του ψηφίσματος το οποίο πέτυχε η Κυπριακή Δημοκρατία.

Αναφορικά με τα γενικά μέτρα σε σχέση με τους αγνοούμενους πιστεύω ότι μια Επιτροπή Αλήθειας με την αναβάθμιση της Επιτροπής Αγνοουμένων στο μοντέλο της Επιτροπής Αλήθειας της Νότιας Αφρικής θα μπορούσε να φέρει κάποιο αποτέλεσμα.

II Ατομικές Υποθέσεις

(α) Περιουσίες

Θυμίζω ότι η Ομάδα Ξενίδη – Αρέστη ν της Τουρκίας που αποτελείται από 32 καταδικαστικές αποφάσεις στο ΕΔΑΔ με ένα συνολικό ποσό πέραν των €50εκ για μόνο την απώλεια χρήσης των συγκεκριμένων περιουσιών. Δυστυχώς η Τουρκία επιμένει στην μη πληρωμή των ποσών αυτών. Ήδη 11 αιτήσεις σε σχέση με την προαναφερόμενη ομάδα καταχωρήθηκαν στην ΕΑΙ και μάλιστα 3 από αυτές έχουν ήδη πληρωθεί ή διευθετηθεί.

Από θέμα εκτέλεσης υπάρχουν επίσης ενώπιον του ΕΔΑΔ υποθέσεις εναντίον της Τουρκίας για καθυστέρηση πληρωμής αποφάσεων της ΕΑΙ: δεδομένου ότι κατά κανόνα χρειάζονται πέραν των πέντε ετών για την πληρωμή αυτών των ποσών και μάλιστα δεν πληρώνεται και ο τόκος.

Η άλλη κατηγορία αιτήσεων στο ΕΔΑΔ (σε σχέση με την ΕΑΙ) είναι αυτή που κάνουν οι Αιτητές κατά την διάρκεια της διαδικασίας και παραπονιούνται για την όλη καθυστέρηση της διαδικασίας, η οποία πολλές φορές ξεπερνά τα 8 με 10 χρόνια.

Η τελευταία ατομική υπόθεση στο ΕΔΑΔ που πιστεύω ότι αξίζει αναφορά είναι η KV Meditterranean Tours Ltd ν Τουρκίας, προσφυγή αρ. 41120/17, όπου διαπιστώθηκε παραβίαση τον Ιούνιο του 2025, επιδικάσθηκε και πληρώθηκε η ηθική βλάβη και τώρα αναμένεται ο καθορισμός των χρηματικών αποζημιώσεων. Το σημαντικό στην υπόθεση αυτή είναι ότι αυτός ο καθορισμός ουσιαστικά θα κρίνει το ύψος της απώλειας χρήσης στην περίκλειστη πόλη της Αμμοχώστου (Βαρώσι). Μάλιστα, η Τουρκία υπό τον φόβο αυτού του καθορισμού, ήδη πρόσφερε €12.6εκ με σκοπό να διαγραφεί η υπόθεση, δεδομένου ότι αυτό το ποσό, ισχυρίζεται ότι είναι λογική αποζημίωση για μια πολυκατοικία δέκα ορόφων πάνω στην θάλασσα που έχει συνολικά 20 διαμερίσματα.

Υπάρχουν όμως και εκείνες οι υποθέσεις εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας από Τουρκοκύπριους ιδιοκτήτες οι οποίοι προσφεύγουν στο ΕΔΑΔ προσβάλλοντας την συμβατότητα με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, της νομοθεσίας που διέπει τον Κηδεμόνα Τουρκοκυπριακών Περιουσιών. Ακόμη δεν έχει εκδοθεί η επιφυλαχθείσα απόφαση η οποία ενδεχόμενα να καταστεί και πιλοτική.

Τέλος, το καθεστώς της Νεκρής Ζώνης την οποία ελέγχουν τα Ηνωμένα Έθνη δικάστηκε ενώπιον του ΕΔΑΔ στην Ιωαννίδου ν Κύπρου, προσφυγή αρ. 32879/18 όπου τον Ιανουάριο του 2025 διαπιστώθηκε, (παρόλη την αντίδραση της Κυπριακής Δημοκρατίας), ότι έχει δικαιοδοσία στην Νεκρή Ζώνη και ήταν υπόλογη για τα ενοίκια που οφείλονταν στην Αιτήτρια από την χρήση της περιουσίας της από την UNFICYP. Μετά την καταδικαστική απόφαση στο ΕΔΑΔ, η ιδιοκτήτρια προσέφυγε στην Κυπριακή Δημοκρατία για επανάνοιγμα της υπόθεσης της η οποία τελικά συμβιβάστηκε με την καταβολή συγκεκριμένων αποζημιώσεων για την χρήση αυτή από τα Ηνωμένα Έθνη.

(β) Οι 2,002 Αγνοούμενοι

Το κομμάτι της Διακρατικής Προσφυγής που πραγματεύεται τους Αγνοούμενους θα συζητηθεί ενώπιον της Επιτροπής Υπουργών τον Μάρτιου του 2027. Πέραν από τις αποζημιώσεις για τους Ε/Κ αγνοουμένους της τάξης των €30εκ, υπάρχει και η ανάγκη αποτελεσματικής διερεύνησης.

Μέχρι τώρα η Διερευνητική Επιτροπή Αγνοουμένων (ΔΕΑ) που συστάθηκε το 1981, έχει ενώπιον της 2,002 υποθέσεις αγνοουμένων (1510 Ε/Κ και 492 Τ/Κ). Μέχρι σήμερα ταυτοποιήθηκαν 1,075 (764 Ε/Κ και 311 Τ/Κ) και παραμένουν να ταυτοποιηθούν οι υπόλοιποι.

Το πρόβλημα όμως έγκειται στους περιοριστικούς όρους εντολής της ΔΕΑ. Αυτοί δεν επιτρέπουν την διερεύνηση των συνθήκων εξαφάνισης ή θανάτου ατόμων και έτσι οι συγγενείς δεν τυγχάνουν σχετικής πληροφόρησης. Το περίεργο μάλιστα είναι ότι ακόμη και για τους 1,075 ταυτοποιηθέντες η ΔΕΑ δεν επιτρέπεται να αποκαλύψει τις πληροφορίες που έχει στους φακέλους της διότι διέπονται από εμπιστευτικότητα.

Όλα αυτά κάνουν πιο επιτακτική την ανάγκη αναβάθμισης της ΔΕΑ σε μια Επιτροπή Αλήθειας για τους 2,002 αγνοούμενους όπου αφού τροποποιηθούν οι όροι εντολής της ΔΕΑ, τροποποιηθεί ο περί Αποδείξεως Νόμος έτσι ώστε μαρτυρία που δίδεται να μην μπορεί να χρησιμοποιηθεί για ποινικές υποθέσεις, με αυτό τον τρόπο θα μπορέσουμε να δώσουμε την θεραπεία της πληροφόρησης στους συγγενείς.

III Κάποιες καινοτόμες φορολογικές ερωτήσεις αναφορικά με την εκτέλεση

Τέλος, μπαίνω στο τελευταίο θέμα το οποίο αφορά κάποιες σκέψεις έξω από το κουτί! Έχουμε υποθετικά μια απόφαση του ΕΔΑΔ από έναν Ε/Κ εναντίον της Τουρκίας. Οι αποζημιώσεις που πληρώνει η Τουρκία είναι αφορολόγητες, όσον αφορά την Τουρκία. Έτσι λέει η ίδια η Απόφαση. Το ερώτημα όμως είναι αν αυτά τα λεφτά (όταν θα έρθουν στην Κύπρο), η Κυπριακή Δημοκρατία θα αποδεχθεί το αφορολόγητο;

Από την μια η Απόφαση δεν δεσμεύει την Κύπρο κάτω από το άρθρο 46(1) της ΕΣΔΑ. Από την άλλη όμως πιστεύω ότι δημιουργείται μια σχέση δικαιώματος μεταξύ του Αιτητή και της Τουρκίας. Αυτή λοιπόν η σχέση δικαιώματος θα μπορούσε κάτω από το Άρθρο 1 της Σύμβασης να αναγνωριστεί από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη περιλαμβανομένου και της Κύπρου, δεδομένου ότι αναγνωρίζουν τα δικαιώματα αυτά στην δικαιοδοσία τους. Πιστεύω ότι μια απόφαση του ΕΔΑΔ δημιουργεί ένα τέτοιο δικαίωμα το οποίο πρέπει να αναγνωριστεί και σε τρίτη χώρα μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Το πραγματικό ερώτημα είναι κατά πόσο η αναγνώριση αυτού του δικαιώματος θα μπορεί να συνιστά ασπίδα εναντίον τυχόν φορολογίας από την Κυπριακή Δημοκρατία. Και για να μην πάμε μακριά, το θέμα αυτό θα συζητηθεί, αυτή την εβδομάδα στο Συμβούλιο Επικράτειας στην Ελλάδα σε σχέση με μια παλαιά απόφαση εναντίον της Τουρκίας για την Κωνσταντινούπολη, όπου η αποζημίωση μεταφέρθηκε στην Ελλάδα από την κληρονόμο και έτυχε φορολόγησης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Προσπάθησα να περιγράψω τις εξελίξεις σε σχέση με την εκτέλεση των Αποφάσεων οι οποίες είναι σχετικές όχι μόνο με τους Κύπριους αλλά και με άλλες χώρες μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, δεδομένου ότι τα θέματα που εγέρθηκαν έχουν Πανευρωπαϊκή εφαρμογή.

Παραμένει να δούμε αν μια απόφαση του ΕΔΑΔ εναντίον της Τουρκίας μπορεί να τύχει αναγνώρισης και κατά συνέπεια εκτέλεσης σε μια τρίτη χώρα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας.

Αχιλλέας Δημητριάδης

Δικηγόρος

2 Οκτωβρίου 2026